

Kommunstyrelsen

Svar på remiss - Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet

Förslag till beslut

Kommunledningskontorets förslag till yttrande antas som Eskilstuna kommuns yttrande över remissen *Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet*.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen i Eskilstuna kommun har fått en möjlighet att lämna synpunkter på förslag till nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Remissvaret ska ha kommit till Folkbildningsrådet senast 31 mars 2023. Eskilstuna kommun är en av 27 kommuner som är utvald som remissinstans av Folkbildningsrådet.

Folkbildningsrådet har gjort en översyn av systemet för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Ett förslag till nytt bidragssystem har utarbetats. Det nya systemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Förslaget till nytt system för fördelning av statsbidrag till verksamhet i studieförbunden innebär en stor och angelägen reform. För första gången kommer statsbidraget att fördelas med kvalitativa utgångspunkter.

Kultur- och fritidsförvaltningen har haft en möjlighet att svara på yttrandet. Kultur- och fritidsförvaltningen tycker förslaget från Folkbildningsrådet är på det stora hela ett bra förslag. Utifrån detta yttrande är förslaget till kommunstyrelsen att Eskilstuna kommun ställer sig bakom förslaget till Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet, med de mindre synpunkter som kultur- och fritidsförvaltningen framfört i sitt yttrande.

Under 2022 har kultur- och fritidsnämnden uppdaterat riktlinjerna till studieförbunden. Där står det bland annat att 25 % ska gå till samverkansöverenskommelser med de studieförbund som vill. Under 2022 skrev kommunen åtta samverkansöverenskommelser. Dessa samverkansöverenskommelser kommer att följas upp utifrån kvalitet snarare än antal studietimmar och antalet unika deltagare. Detta ligger i linje med vad som föreslås i remissen Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen i Eskilstuna kommun har fått en möjlighet att lämna synpunkter på förslag till nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Remissvaret ska ha kommit till Folkbildningsrådet senast 31 mars 2023. Eskilstuna kommun är en av 27 kommuner som utvald remissinstans av Folkbildningsrådet.

Folkbildningsrådet har gjort en översyn av systemet för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Ett förslag till nytt bidragssystem har utarbetats. Det nya systemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Fördelningen av statsbidraget föreslås ske i ett kvalitetsbedömningssystem. Förslag finns även till ändring av några villkor – bland annat en ny form av studiecirkel och att kulturprogram ska vara offentliga. Förslag finns till skärpning av villkor som rör kostnadsersättning, revisor samt ansvar för verksamhet och pedagogik.

Förslaget till nytt system för fördelning av statsbidrag till verksamhet i studieförbunden innebär en stor och angelägen reform. För första gången kommer statsbidraget att fördelas med kvalitativa utgångspunkter.

Folkbildningsrådet påbörjade i juni 2021 en översyn av bidragssystemet för studieförbund. I Folkbildningsrådets bidragssystem – ett kunskapsunderlag inför en översyn (september 2021) 1 redogjordes för hur folkbildningens bidragsfrågor hanterats historiskt tillsammans med tidigare analyser och kritik av systemen från statliga utvärderingar, Riksrevisionen och Statskontoret. Ett utkast till fyra områden för fortsatt analys skissades: studieförbundens roller i civilsamhället, i kulturlivet och som anordnare av utbildning samt frågan om att kunna fördela medel efter kvalitet. Analysen av de fyra områdena presenterades i en rapport till Folkbildningsrådets styrelse (maj 2022). Därefter utarbetades förslaget som Folkbildningsrådet i december 2022 beslutat ska sändas på remiss till och med 31 mars 2023.

Under 2022 har kultur- och fritidsnämnden i Eskilstuna kommun uppdaterat riktlinjerna till studieförbunden. Där står det bland annat att 25 % ska gå till samverkansöverenskommelser med de studieförbund som vill. Under 2022 skrev kommunen åtta samverkansöverenskommelser. Dessa samverkansöverenskommelser kommer att följas upp utifrån kvalitet snarare än antal studietimmar och antalet unika deltagare. Detta ligger i linje med vad som föreslås i remissen Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet.

Kultur- och fritidsförvaltningens yttrande

Förvaltningen tycker förslaget från Folkbildningsrådet är på det stora hela ett bra förslag. Nedan kommenteras av förvaltningen hur Eskilstuna kommun ser på förändringarna och hur det kan påverka studieförbunden att få stöd från Eskilstuna kommun om förslaget införs. Förvaltningen godkänner förslaget med nedanstående inspel:

1. Kravet på att studieförbundet ska vara en ideell förening tas bort. Eskilstuna kommun har inga synpunkter på detta.
2. Riktlinjerna för ny statsbidragsmottagare har införts i villkoren. Eskilstuna kommun har inga synpunkter på detta.

3. Studieförbundet ska ha en auktoriserad revisor.
Det är positivt när de hanterar så mycket statsstöd och kommunalt stöd på riksnivå. Dock kan det bli kostnadsdrivande om varje studieförbund som har en juridisk person på lokal nivå också ska behöva ha en auktoriserad revisor. Eskilstuna kommun anser att det räcker med en godkänd revisor på lokal nivå.
4. Skrivningarna om studieförbundets ansvar för verksamheten och vid samverkan har skärpts och tydliggjorts.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
5. Villkoren för kostnadsersättningar har skärpts.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
6. Ett avsnitt som rör ansvaret för pedagogik har tillkommit. Ett godkännande av cirkelledare ska inte bara handla om kompetens utan också om lämplighet. Studieförbundets roll för att säkra planmässighet tydliggörs och studieplaner kan knytas till studiecirkelarna på olika sätt.
Eskilstuna kommun anser att det behövs ett förtydligande av vad som menas med lämplighet. Det skulle vara tydligare om det stod vad som anses vara olämpligt, liknande statens demokrativillkor för civilsamhället. Där står det följande:
Bidrag ska inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,
 1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
 2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
 3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
 4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.
7. Verksamhetsformen Studiecirkel i kursform införs.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
8. Kulturprogram ska vara publika och det ska inte föreskrivas vad de ska leda till.
Det är positivt att studieförbunden inte behöver föreskriva vad kulturprogrammen ska leda till enligt Eskilstuna kommuns perspektiv. Dock ser Eskilstuna kommun ett problem med att kulturprogrammen ska vara publika. Alla ska få ta del av kulturprogrammen enligt villkoren. Med denna skrivning kan inte alla ta del av kulturprogrammen då det finns miljöer, till exempel inom äldreården, på anstalter och särskilda boenden där man inte kan arrangera publika kulturprogram då dessa ställen inte är öppna för vem som helst. Detta problem gäller också andra sårbara grupper som inte kan delta på publika kulturaktiviteter på lika villkor då de känner sig otrygga och exkluderade. Detta gäller till exempel personer inom HBTQI+ och andra utsatta personer. Dessa målgrupper har ett behov av kulturprogram som de kan ta till sig på sina villkor och i sina trygga miljöer.
9. Studieförbunden kan samverka med varandra om ett kulturprogram.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.

Utöver synpunkter på förslaget som helhet och dess delar önskar Folkbildningsrådet särskilt synpunkter på följande:

10. Förslaget om att tillhandahålla underlag för kommunernas och

regioners bidragsgivning och Möjligheterna för studieförbunden att tillämpa fördelningsmodellen i hela organisationen.

Folkbildningsrådets har för avsikt att för de kommuner och regioner som så önskar tillhandahålla kvalitetssäkrad lokal och regional statistik (korrigerad för eventuella felrapporteringar) samt en eller flera modeller för bidragsfördelning som nära ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer.

Det finns en risk för att det blir två parallella system om detta införs. Ett system som baseras på kvalitet för att få det statliga stödet och ett annat som lever kvar i det gamla systemet med att räkna unika deltagare och antal studietimmar. Detta kan bli en tung administrativ börda för studieförbunden vilket troligtvis leder till mindre verksamhet för pengarna.

Eskilstuna kommun anser att den nya beräkningsgrunden borde genomsyra alla nivåer, av bidrag. Vi som kommun har ju suveränitet, men det skulle underlätta för alla parter om vi bara hade ett fördelningssystem, det vill säga det som baseras på kvalitet.

11. Kvalitetsbedömningsmodellen: behov av komplettering eller ändring.
Det är bra med kontinuitet och långsiktighet i övrigt har inte Eskilstuna kommun några synpunkter.
12. Avsnittet ”2. Verksamhetens kvaliteter” som godtagbar och allmänt accepterad beskrivning av kvaliteterna i studieförbundens folkbildningsverksamhet med förutsättning att tjäna som utgångspunkt såväl för fördelningsmodellen som för uppföljning och utvärdering.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv, men kvaliteten hållbarhet saknas och utbildning skulle kunna ersättas med lärande.

Kommunledningskontorets bedömning

Förslaget med ett nytt system för fördelning av statsbidrag till verksamhet i studieförbunden innebär en stor och angelägen reform. Kommunledningskontoret instämmer i att statsbidraget kommer ha förutsättning att fördelas med kvalitativa utgångspunkter. Kultur- och fritidsförvaltningen har haft en möjlighet att svara på yttrandet och tycker förslaget från Folkbildningsrådet är på det stora hela ett bra förslag. Utifrån detta yttrande är förslaget till kommunstyrelsen att Eskilstuna kommun ställer sig bakom förslaget till Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet, med de mindre synpunkter som kultur- och fritidsförvaltningen framfört i sitt yttrande.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Tommy Malm
Kommundirektör

Anna Giotas Sandquist
Direktör Social hållbarhet

Beslutet skickas till:
Folkbildningsrådet
Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, Social hållbarhet
Kultur- och fritidsnämnden

Folkbildningsrådet

Eskilstuna kommuns yttrande - Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet

Eskilstuna kommun ställer sig positiv till det nya systemet med nedanstående inspel:

1. Kravet på att studieförbundet ska vara en ideell förening tas bort.
Eskilstuna kommun har inga synpunkter på detta.
2. Riktlinjerna för ny statsbidragsmottagare har införts i villkoren.
Eskilstuna kommun har inga synpunkter på detta.
3. Studieförbundet ska ha en auktoriserad revisor.
Det är positivt när de hanterar så mycket statsstöd och kommunalt stöd på riksnivå. Dock kan det bli kostnadsdrivande om varje studieförbund som har en juridisk person på lokal nivå också ska behöva ha en auktoriserad revisor. Eskilstuna kommun anser att det räcker med en godkänd revisor på lokal nivå.
4. Skrivningarna om studieförbundets ansvar för verksamheten och vid samverkan har skärpts och tydliggjorts.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
5. Villkoren för kostnadsersättningar har skärpts.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
6. Ett avsnitt som rör ansvaret för pedagogik har tillkommit. Ett godkännande av cirkelledare ska inte bara handla om kompetens utan också om lämplighet. Studieförbundets roll för att säkra planmässighet tydliggörs och studieplaner kan knytas till studiecirkelarna på olika sätt.
Eskilstuna kommun anser att det behövs ett förtydligande av vad som menas med lämplighet. Det skulle vara tydligare om det stod vad som anses vara olämpligt, liknande statens demokrativillkor för civilsamhället. Där står det följande:
Bidrag ska inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,
 1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
 2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
 3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
 4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

7. Verksamhetsformen Studiecirkel i kursform införs.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
8. Kulturprogram ska vara publika och det ska inte föreskrivas vad de ska leda till.
Det är positivt att studieförbunden inte behöver föreskriva vad kulturprogrammen ska leda till enligt Eskilstuna kommuns perspektiv. Dock ser Eskilstuna kommun ett problem med att kulturprogrammen ska vara publika. Alla ska få ta del av kulturprogrammen enligt villkoren. Med denna skrivning kan inte alla ta del av kulturprogrammen då det finns miljöer, till exempel inom äldreården, på anstalter och särskilda boenden där man inte kan arrangera publika kulturprogram då dessa ställen inte är öppna för vem som helst. Detta problem gäller också andra sårbara grupper som inte kan delta på publika kulturaktiviteter på lika villkor då de känner sig otrygga och exkluderade. Detta gäller till exempel personer inom HBTQI+ och andra utsatta personer. Dessa målgrupper har ett behov av kulturprogram som de kan ta till sig på sina villkor och i sina trygga miljöer.
9. Studieförbunden kan samverka med varandra om ett kulturprogram.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.

Utöver synpunkter på förslaget som helhet och dess delar önskar Folkbildningsrådet särskilt synpunkter på följande:

10. Förslaget om att tillhandahålla underlag för kommunernas och regioners bidragsgivning och Möjligheterna för studieförbunden att tillämpa fördelningsmodellen i hela organisationen.
Folkbildningsrådets har för avsikt att för de kommuner och regioner som så önskar tillhandahålla kvalitetssäkrad lokal och regional statistik (korrigerad för eventuella felrapporteringar) samt en eller flera modeller för bidragsfördelning som nära ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer.
Det finns en risk för att det blir två parallella system om detta införs. Ett system som baseras på kvalitet för att få det statliga stödet och ett annat som lever kvar i det gamla systemet med att räkna unika deltagare och antal studietimmar. Detta kan bli en tung administrativ börda för studieförbunden vilket troligtvis leder till mindre verksamhet för pengarna.
Eskilstuna kommun anser att den nya beräkningsgrunden borde genomsyra alla nivåer, av bidrag. Vi som kommun har ju suveränitet, men det skulle underlätta för alla parter om vi bara hade ett fördelningssystem, det vill säga det som baseras på kvalitet.
11. Kvalitetsbedömningsmodellen: behov av komplettering eller ändring.
Det är bra med kontinuitet och långsiktighet i övrigt har inte Eskilstuna kommun några synpunkter.
12. Avsnittet ”2. Verksamhetens kvaliteter” som godtagbar och allmänt accepterad beskrivning av kvaliteterna i studieförbundens folkbildningsverksamhet med förutsättning att tjäna som utgångspunkt såväl för fördelningsmodellen som för uppföljning och utvärdering.
Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv, men kvaliteten hållbarhet saknas och utbildning skulle kunna ersättas med lärande.

ESKILSTUNA KOMMUN

Kommunledningskontoret

Remissvar från kultur- och fritidsförvaltningen angående ”Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet”

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsförvaltningen godkänner yttrandet *Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet* med nedanstående inspel och översänder det till kommunledningskontoret.

Ärendebeskrivning

Kultur- och fritidsförvaltningen har fått i uppdrag att svara på Folkbildningsrådets remiss *Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet*. Yttrandet ska ha kommit in till kommunstyrelsen via LEX och på papper senast den 28 februari 2023.

Bakgrund

Folkbildningsrådet har gjort en översyn av systemet för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Ett förslag till nytt bidragssystem har utarbetats. Det nya systemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Fördelningen av statsbidraget föreslås ske i ett kvalitetsbedömningssystem. Förslag finns även till ändring av några villkor – bland annat en ny form av studiecirkel och att kulturprogram ska vara offentliga. Förslag finns till skärpning av villkor som rör kostnadsersättning, revisor samt ansvar för verksamhet och pedagogik.

Förslaget till nytt system för fördelning av statsbidrag till verksamhet i studieförbunden innebär en stor och angelägen reform. För första gången kommer statsbidraget att fördelas med kvalitativa utgångspunkter.

Folkbildningsrådet påbörjade i juni 2021 en översyn av bidragssystemet för studieförbund. I Folkbildningsrådets bidragssystem – ett kunskapsunderlag inför en översyn (september 2021) 1 redogjordes för hur folkbildningens bidragsfrågor hanterats historiskt tillsammans med tidigare analyser och kritik av systemen från statliga utvärderingar, Riksrevisionen och Statskontoret. Ett utkast till fyra områden för fortsatt analys skissades: studieförbundens roller i civilsamhället, i kulturlivet och som anordnare av utbildning samt frågan om att kunna fördela medel efter kvalitet. Analysen av de fyra områdena presenterades i en rapport till Folkbildningsrådets styrelse (maj 2022). Därefter utarbetades förslaget som Folkbildningsrådet i december 2022 beslutat ska sändas på remiss till och med 31 mars 2023.

Kultur- och fritidsförvaltningens yttrande

Förslaget från Folkbildningsrådet är på det stora hela ett bra förslag. Nedan kommenteras hur Eskilstuna kommun ser på förändringarna och hur det kan påverka studieförbunden att få stöd från Eskilstuna kommun om förslaget införs.

- Kravet på att studieförbundet ska vara en ideell förening tas bort. Det har Eskilstuna kommun inga synpunkter på detta.
- Riktlinjerna för ny statsbidragsmottagare har införts i villkoren. Eskilstuna kommun har inga synpunkter på detta.
- Studieförbundet ska ha en auktoriserad revisor. Det är positivt när de hanterar så mycket statsstöd och kommunalt stöd på riksnivå. Dock kan det bli kostnadsdrivande om varje studieförbund som har en juridisk person på lokal nivå också ska behöva ha en auktoriserad revisor. Eskilstuna kommun anser att det räcker med en godkänd revisor på lokal nivå.
- Skrivningarna om studieförbundets ansvar för verksamheten och vid samverkan har skärpts och tydliggjorts. Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
- Villkoren för kostnadsersättningar har skärpts. Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
- Ett avsnitt som rör ansvaret för pedagogik har tillkommit. Ett godkännande av cirkelledare ska inte bara handla om kompetens utan också om lämplighet. Studieförbundets roll för att säkra planmässighet tydliggörs och studieplaner kan knytas till studiecirkelarna på olika sätt.

Eskilstuna kommun anser att det behövs ett förtydligande av vad som menas med lämplighet. Det skulle vara tydligare om det stod vad som anses vara olämpligt, liknande statens demokrativillkor för civilsamhället. Där står det följande:

Bidrag ska inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

- Verksamhetsformen Studiecirkel i kursform införs. Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
- Kulturprogram ska vara publika och det ska inte föreskrivas vad de ska leda till. Det är positivt att studieförbunden inte behöver föreskriva vad kulturprogrammen ska leda till enligt Eskilstuna kommuns perspektiv. Dock

ser Eskilstuna kommun ett problem med att kulturprogrammen ska vara publika. Alla ska få ta del av kulturprogrammen enligt villkoren. Med denna skrivning kan inte alla ta del av kulturprogrammen då det finns miljöer, till exempel inom äldreården, på anstalter och särskilda boenden där man inte kan arrangera publika kulturprogram då dessa ställen inte är öppna för vem som helst. Detta problem gäller också andra sårbara grupper som inte kan delta på publika kulturaktiviteter på lika villkor då de känner sig otrygga och exkluderade. Detta gäller till exempel personer inom HBTQI+ och andra utsatta personer. Dessa målgrupper har ett behov av kulturprogram som de kan ta till sig på sina villkor och i sina trygga miljöer.

- Studieförbunden kan samverka med varandra om ett kulturprogram. Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv.
- Folkbildningsrådets har för avsikt att för de kommuner och regioner som så önskar tillhandahålla kvalitetssäkrad lokal och regional statistik (korrigerad för eventuella felrapporteringar) samt en eller flera modeller för bidragsfördelning som nära ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer.

Det finns en risk för att det blir två parallella system om detta införs. Ett system som baseras på kvalitet för att få det statliga stödet och ett annat som lever kvar i det gamla systemet med att räkna unika deltagare och antal studietimmar. Detta kan bli en tung administrativ börda för studieförbunden vilket troligtvis leder till mindre verksamhet för pengarna. Eskilstuna kommun anser att den nya beräkningsgrunden borde genomsyra alla nivåer, av bidrag. Vi som kommun har ju suveränitet, men det skulle underlätta för alla parter om vi bara hade ett fördelningssystem, det vill säga det som baseras på kvalitet.

- Kvalitetsbedömningsmodellen: behov av komplettering eller ändring. Det är bra med kontinuitet och långsiktighet i övrigt har inte Eskilstuna kommun några synpunkter.
- Avsnittet ”2. Verksamhetens kvaliteter” som godtagbar och allmänt accepterad beskrivning av kvaliteterna i studieförbundens folkbildningsverksamhet med förutsättning att tjäna som utgångspunkt såväl för fördelningsmodellen som för uppföljning och utvärdering. Detta är positivt utifrån Eskilstuna kommuns perspektiv, men kvaliteten hållbarhet saknas och utbildning skulle kunna ersättas med lärande.

Kultur- och fritidsförvaltningen har tagit del av remissen *Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet*. Förvaltningen godkänner förslaget med ovanstående inspel.

Beslutet skickas till:

Kommunledningskontoret

Remiss: Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet

Folkbildningsrådet har gjort en översyn av systemet för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Ett förslag till nytt bidragssystem har utarbetats.

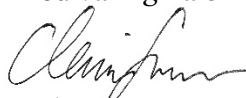
Förslaget bifogas tillsammans med en skrivelse som redogör för motiven till förändringarna och vari förändringarna består. I skrivelsen finns också frågor som Folkbildningsrådet särskilt önskar synpunkter på.

Synpunkter ska inkomma senast 31 mars 2023 till info@folkbildningsradet.se

För frågor kontakta Morgan Öberg, morgan.oberg@folkbildningsradet.se och telefon 08-412 48 11.

Ett webinarium med information om förslaget och möjlighet till frågor sker den 3 februari kl 08.30–09.30 (annonseras senare på Folkbildningsrådets hemsida och Folkbildningsrådet på Facebook).

Med vänlig hälsning

Maria Gräner
Generalsekreterare

Bilagor

- Remisskrivelse angående förslag till nytt bidragssystem för studieförbunden
- Förslag till Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden – villkor och fördelning.

Remissen har sänts till

De tio studieförbunden:

Arbetarnas bildningsförbund
 Studieförbundet Bilda
 Folkuniversitetet
 Studieförbundet Ibn Rushd
 Kulturens bildningsverksamhet
 Medborgarskolan
 Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet
 Sensus studieförbund
 Studieförbundet
 Studieförbundet vuxenskolan.

Folkbildningsrådets medlemmar:

Studieförbunden i samverkan
 Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation
 Sveriges kommuner och regioner samt
 intresseorganisationerna OFI och Fhf

*Länsbildningsförbunden**Kommuner:*

Stockholm
 Malmö
 Göteborg
 Trelleborg
 Södertälje
 Uppsala
 Eskilstuna
 Linköping
 Norrköping
 Jönköping
 Växjö
 Kalmar
 Halmstad
 Karlstad
 Örebro
 Västerås
 Borlänge
 Sundsvall
 Östersund
 Umeå
 Luleå
 Enköping
 Sandviken

Karlskrona

Arvika

Strömstad

Mora

Regioner:

Region Stockholm
 Region Uppsala
 Region Östergötland
 Region Jönköping
 Region Kronoberg
 Region Gotland
 Region Skåne
 Region Västra Götaland
 Region Värmland
 Region Gävleborg
 Region Norrbotten

Övriga:

Ax – kulturorganisationer i samverkan
 Civos – civilsamhällets organisationer i samverkan
 ForumCiv
 Forum – idéburna organisationer med social
 inriktning
 Funktionsrätt Sverige
 Ideell kulturallians
 LSU – Sveriges barn- och ungdomsorganisationer
 Riksidrottsförbundet
 Sisu idrottsutbildarna
 Svenskt friluftsliv
 Sveriges kvinnoorganisationer
 Avdelningen för pedagogik och vuxnas lärande,
 Linköpings universitet
 Centrum för civilsamhällesforskning, Marie
 Cederschiöld högskola
 Encell – Nationellt kompetenscentrum för livslångt
 lärande, Jönköpings universitet
 Kulturrådet
 Myndigheten för kulturanalys
 Myndigheten för ungdoms- och
 civilsamhällesfrågor
 Myndigheten för yrkeshögskolan

Remisskrivelse angående förslag till nytt bidragssystem för studieförbunden

Sammanfattning

Folkbildningsrådet har gjort en översyn av systemet för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Ett förslag till nytt bidragssystem har utarbetats. Det nya systemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Fördelningen av statsbidraget föreslås ske i ett kvalitetsbedömningssystem. Förslag finns även till ändring av några villkor – bland annat en ny form av studiecirkel och att kulturprogram ska vara offentliga. Förslag finns till skärpning av villkor som rör kostnadsersättning, revisor samt ansvar för verksamhet och pedagogik.

Ett nytt system för statsbidrag till studieförbunden

Förslaget till nytt system för fördelning av statsbidrag till verksamhet i studieförbunden innebär en stor och angelägen reform. För första gången kommer statsbidraget att fördelas med kvalitativa utgångspunkter.

Bakgrund

Folkbildningsrådet påbörjade i juni 2021 en översyn av bidragssystemet för studieförbund. I *Folkbildningsrådets bidragssystem – ett kunskapsunderlag inför en översyn* (september 2021)¹ redogjordes för hur folkbildningens bidragsfrågor hanterats historiskt tillsammans med tidigare analyser och kritik av systemen från statliga utvärderingar, Riksrevisionen och Statskontoret. Ett utkast till fyra områden för fortsatt analys skissades: studieförbundens roller i *civilsamhället*, i *kulturlivet* och som anordnare av *utbildning* samt frågan om att kunna fördela *medel efter kvalitet*. Analysen av de fyra områdena presenterades i en rapport till Folkbildningsrådets styrelse (maj 2022). Därefter

¹ <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/publikationer-och-remissvar/rapporter/rapporter-2022/folkbildningsradets-bidragssystem-ett-kunskapsunderlag-infor-en-oversyn/>

utarbetades förslaget som Folkbildningsrådet i december 2022 beslutat ska sändas på remiss till och med 31 mars 2023.

Nuvarande fördelningsmodell

Nuvarande fördelningsmodell, liksom alla tidigare, använder sig av statistik över tidigare genomförd verksamhet som underlag för beräkningen av bidrag. Modellen innehåller organisationsbidrag, tillgänglighetsbidrag och verksamhetsbidrag, vart och ett med egna fördelningsgrunder. De rörliga måtten omfattar studietimmar, arrangemang, unika deltagare, deltagare med förstärkta insatser och kortutbildade. Ett par mindre belopp är fasta och lika för alla studieförbund. Beräkningsunderlaget hämtas från år 1–3 och betalas ut år 5. Uppföljningen söker eventuella brister och utvärderingen undersöker effekter på samhällsnivå.

Förändringsbehov

Tidigare och nuvarande fördelningsmodell har kritiserats för att leda till så kallad volymjakt, vilket kan beskrivas som en suboptimering av bidragssystemet för att bevaka och vinna nya bidragsandelar. Verksamhetsvolymen har växt, ofta i gråzoner, som inte självklart kunnat ses som god folkbildning, och med bristande kontroll, som lett till att det förekommit fel och oegentligheter. Trots incitament i form av gynnande kvantitativa bidragsvariabler når studieförbundens verksamhet inte i tillräckligt hög utsträckning kortutbildade. Mångfalden av deltagare är inte tillräckligt hög, exempelvis i kulturprogrammen. Studieförbundens profiler är inte tillräckligt tydliga, vilket återkommande uppmärksammats i statliga propositioner, där man också efterlyst ett fördelningssystem som bygger på värderande, kvalitativa element.

Förslagets utgångspunkter och tänkta konsekvenser

Det förslag till bidragsvillkor och fördelning av statsbidraget till studieförbundens verksamhet som nu föreligger återvänder till de intentioner om målstyrning som uttrycktes i samband med folkbildningsreformen 1991, då Folkbildningsrådet också bildades (prop. 1990/91:82). Förväntningarna på bidragsfördelningen var följande. Den skulle ske utifrån en helhetssyn på folkbildningen och med internt förankrade kvalitetsbedömningar, med avsikt att skapa bättre förutsättningar för studieförbunden att nå de egna folkbildningsmålen. Vidare förutsattes att det skulle finnas kontinuerliga mål- och innehållsdiskussioner, som bygger på en fortlöpande lokal och central

uppföljning och utvärdering av folkbildningens kvalitet. Kvalitativa bedömningar skulle få konsekvenser för fortsatt verksamhet. Studieförbunden skulle arbeta efter egna prioriteringar, och inte syssla med volymjakt och anpassningsbeteenden.

Kvardröjandet vid kvantitativa fördelningsmodeller var knappast det som reformen förväntades innebära. Dessa modeller har försvårat kvalitetsutvecklingen inom folkbildningen genom att intresset riktats mot verksamhet som är tillåten och inom reglernas ramar snarare än mot verksamhet som varit önskvärd.

Kvalitetsbedömningsmodell

Den nu föreslagna modellen bygger på ett förslag från Riksrevisionen i en tidigare rapport (RRV 1999:44). Förslaget var en rekommendation till Folkbildningsrådet att aktivt stimulera folkbildningens styrning mot mål och kvalitet. Modellen hämtar också inspiration från aktuella fördelningsmodeller inom kultur och forskning, där bedömning av kvalitet är självklara inslag. Den framtagna modellen är konstruerad unikt för folkbildningen och därmed oprövad. Målstyrning inom folkbildningsområdet måste anpassas efter folkbildningens krav på oberoende. Utgångspunkten måste därför vara en modell som bygger på folkbildningsaktörernas egna mål och prioriteringar – en fri och frivillig studieförbundsverksamhet förväntas leda till att statens motiv för att stödja den uppnås. Statens syften med bidraget ses som ett önskat resultat på nivån samhällseffekter, och inte som en styrning av studieförbunden som organisationer eller deras verksamhet vare sig till form eller innehåll. Att statens styrning främst ska ske genom de fyra syftena bekräftades i den senaste folkbildningspropositionen (prop. 2013/14:172).

Folkbildningsrådets uppgifter i styrmodellen blir att skapa incitament för och bedöma studieförbundens eget målarbete, att följa upp och utvärdera för att peka på behov av omprioriteringar samt att kontrollera att villkor efterlevs. För att göra den nya fördelningsmodellen rättvisa behöver Folkbildningsrådet dels genom utbildningar och konferenser utveckla målstyrningsmodellen, dels bedriva ett arbete med omvärldsanalys. Därtill behövs utvärderingar såväl av enskilda studieförbunds insatser som inom tematiska områden med direkt anknytning till fördelningsmodellen. Dessa utvärderingar förväntas bidra till kunskap om hur god folkbildning blir till, om folkbildningens effekter och om dess värde för deltagare och samhälle.

Mot bakgrund av folkbildningens oberoende ställning och de olikheter som anses vara grunden för folkbildningens genomslag i samhället kan fördelningen av statsbidraget inte ske schablonmässigt utifrån kvalitetsindikatorer. Sådana indikatorer är ett viktigt inslag i modellen men behöver ingå i en sammanvägd bedömning.

Principer för förändringar av villkoren

Generellt kan sägas att ett resursfördelningssystem baserat på redovisade verksamhetsvolymmer ställer högre krav på precisa bidragsdefinitioner än ett mål- och kvalitetsrelaterat system. Det föreliggande förslaget till villkor innebär dock inte ett tillbakadragande av definitioner, minskad precision eller mindre av kontroll och uppföljning.

Dispositionen av villkorsdokumentet är något förändrad och ett avsnitt har tillkommit – 2. *Verksamhetens kvaliteter*. Det är uppdelat på de huvudområden där studieförbunden bör verka. Vilket innehåll verksamheten ska ha styrs inte, utan avsnittet beskriver de kvaliteter studieförbundens folkbildningsverksamhet ska ha. Texten kommer att användas som en utgångspunkt såväl i bedömningsmodellen som i uppföljning och utvärdering. Texten får därmed en auktoritativ karaktär. Avsnittet avser att uttrycka en folkbildningssyn som delas av många.

Vissa delar i nuvarande villkor har flyttats till avsnitt 2, såsom demokrativillkoren och villkoren om vad som ska karakterisera en studiecirkel.

Förslagets innehåll med konsekvensanalys

Kvalitetsbedömningsmodellen

Kvalitetsbedömningsmodellen beskrivs i villkorsdokumentet utifrån vad bidragsmottagarna ska prestera i form av måldokument, verksamhetsåtagande, deltagande i dialoger med mera. Vid sidan av detta kommer det att behövas dels anvisningar till studieförbunden för de olika stegen i modellen, dels en intern manual för Folkbildningsrådets hantering.

Statsbidraget föreslås tilldelas i form av bidragsandelar som beslutas av Folkbildningsrådet för treårsperioder. En bedömarpanel ger Folkbildningsrådet en rekommendation. Underlaget för bedömningen har flera delar, främst ett antal bedömningsområden och indikatorer i anslutning till dessa, och därtill uppföljningar och utvärderingar.

Den nya modellen ställer på ett helt nytt sätt studieförbundens egna mål i förgrunden. Konsekvenserna av förslaget är att det förväntas bli kvalitetsdrivande, minska volymjakt och öka profileringen av verksamheten. En konsekvens är fler möten och dialoger att delta i och en ökad administration hos studieförbunden. Det kan motverkas genom att antalet bedömningsvariabler och indikatorer begränsas till det nödvändiga.

Bidragsfördelningen kommer att bli mer långsiktig men samtidigt mindre dynamisk genom att treårscykler används. En risk är att studieförbunden inte genomför modellen internt varigenom nackdelarna med nuvarande system kvarstår.

Kvalitetsinriktade modeller ställer höga krav på legitimitet, integritet och handlingskraft såväl hos granskare som beslutsfattare. Åtgärder för att uppfylla dessa krav blir viktiga. Exempelvis behöver bedömnings- och kvalitetskriterier vara väl förankrade.

Det går inte att utesluta suboptimeringsmöjligheter även i den nya fördelningsmodellen, men det är svårt att förutse. Det är angeläget att modellen inte gynnar dem som är bäst på att formulera underlagen.

Eftersom incitamenten för att finna ny och bibehålla tidigare verksamhet, där den huvudsakliga avsikten varit att bibehålla eller öka bidragsandelar, tonas ner kraftigt i den nya fördelningsmodellen är den väntade konsekvensen att studieförbundens verksamhet minskar. Detta kan ses som en önskad effekt – att verksamhet som inte tillräckligt starkt relaterar till inriktning och profil fasas ut. Detta måste varje studieförbund bedöma. Legitimitet hos bidragsgivare behöver sökas för det rimliga i att verksamheten minskar men bidragsnivåerna upprätthålls.

En generell konsekvens av det nya bidragssystemets inriktning på kvalitet kan vara ett minskat behov av villkorstolkning och mindre av motsättningar inom etik- och gränsdragningsarbetet.

Villkoren

Utöver redaktionella förändringar föreslås ett antal förändringar av villkoren:

- Kravet på att lokalavdelningar ska vara juridiska personer tas bort.

Folkbildningsförordningen anger att det ska finnas lokala studieförbundsavdelningar vars uppgift är att godkänna ledare.

Bedömningen är att dessa avdelningar kan ha samma funktion oavsett om de är egna juridiska personer eller inomorganisatoriska enheter. Konsekvensen är en ökad frihet för studieförbunden att organisera sig. Nuvarande krav innebär skattemässiga nackdelar. Att undvika ett så kallat demokratiskt underskott har varit ett argument för nuvarande krav – dock föreslås inga förändringar i den roll studieförbunden ska ha för att stärka och utveckla demokratin. Den lokala förankringen mätt i verksamhetens utbredning har hittills i begränsad grad påverkats av studieförbundens stegvisa minskning av antalet underliggande enheter. En tänkbar konsekvens av förslaget är att ökade skillnader i studieförbundens sätt att organisera sig medför svårigheter att bedöma deras verksamhet i den nya modellen.

- Kravet på att studieförbundet ska vara en ideell förening tas bort.

Denna förändring har redan skett genom Folkbildningsrådets beslut om riktlinjer för nya bidragsmottagare, där huvudmotivet är att folkbildningsförordningens skrivning om att syftet med verksamheten inte får vara kommersiellt anses vara tillräcklig bedömningsgrund.

- Riktlinjerna för ny statsbidragsmottagare har införts i villkoren.

De nuvarande riktlinjerna för att bli ny statsbidragsmottagare innehåller en blandning av villkor och anvisningar för Folkbildningsrådets hantering av ansökan. Villkoren för att bli ny bidragsmottagare och att redan vara det har ensats.

- Studieförbundet ska ha en auktoriserad revisor.

I nuvarande villkor anges ”godkänd eller auktoriserad revisor”. Den senaste tidens ökade krav på revisionsåtgärder inom studieförbunden gör det naturligt att skärpa kravet på vem som kan vara revisor.

- Skrivningarna om studieförbundets ansvar för verksamheten och vid samverkan har skärpts och tydliggjorts.

Det framgår nu tydligare än tidigare att studieförbundet har ett odelat ansvar för varje arrangemang, även om finansieringen av arrangemanget delas med annan part. Avgränsningar som gäller vad och hur mycket som kan genomföras tillsammans med en samverkanspart har textmässigt förts samman.

- Villkoren för kostnadsersättningar har skärpts.

Förslaget innebär en skärpning och ett förtydligande av vad som gäller för när och till vem ersättningar för utlägg kan göras. Villkoret kan uppfattas som en begränsning av studieförbundens frihet att stödja

verksamhet, men Riksrevisionens granskning visar att det behövs ett utökat reglemente kring kostnadsersättningar.

- Ett avsnitt som rör ansvaret för pedagogik har tillkommit. Ett godkännande av cirkelledare ska inte bara handla om kompetens utan också om lämplighet. Studieförbundets roll för att säkra planmässighet tydliggörs och studieplaner kan knytas till studiecirkelarna på olika sätt.

Folkbildning har i hög grad pedagogiska kännetecken, och detta har lyfts fram dels i villkorsdokumentets avsnitt om Verksamhetens kvaliteter, dels under verksamhetsvillkoren. Godkännande av ledares lämplighet har sin betydelse i samband med demokrativillkoren. Förordningens krav på planmässighet läggs nu som ett ansvar hos studieförbundet, vilket är en förändring från tidigare då ansvaret främst legat på varje grupp (vilket det fortsätter att göra) medan studieförbundets roll varit att säkerställa att planen fanns. Detta innebär ett utökat pedagogiskt ansvar, samtidigt som det kan underlätta administrationen i verksamhet som bedrivs planmässigt på ett likartat sätt.

- Verksamhetsformen Studiecirkel i kursform införs.

Den nya verksamhetsformen är en variant av studiecirkeln. Den omfattas av alla studiecirkelns villkor, förutom att den ska bedrivas mer sammanhållet. Formen liknar på det sättet vad som är möjligt i folkhögskolornas kortkurser. En begränsning är att denna typ av studiecirkel ska vända sig till vissa målgrupper, en annan att deltagaravgifter inte får tas ut. Syftet är att ha en flexibel form för studieförbundens arbetsmarknadsinriktade verksamheter. Även validering ska rymmas. Konsekvensen kan bli att befintlig verksamhet flyttas till denna form med motivet att slippa studiecirkelns tidsregler, vilket kan vara ett problem om formen får en stark koppling till eventuella nya statliga arbetsmarknadsinsatser som värderas annorlunda än andra verksamheter. En risk med den nya formen är att det uppstår gränsdragningsproblem mot uppdragsverksamhet.

- Kulturprogram ska vara publika och det ska inte föreskrivas vad de ska leda till.

Förändringen innebär att kulturaktiviteter som är interna i en förening eller på en institution, där allmänheten inte är inbjuden eller inte kan bjudas in, inte får rapporteras som kulturprogram. Syftet är att medlen för kulturprogram främst ska användas för att öka delaktighet och mångfald genom att verksamheten är utåtriktad. Syftet är inte att begränsa kulturens roll inom folkbildningen. Interna kulturaktiviteter kan

genomföras som studiecirklar eller annan folkbildningsverksamhet, vilket innebär att deltagarnas personuppgifter måste inhämtas – svårigheterna att göra det kan leda till att en del av nuvarande typer av kulturprogram försvinner. Förändringen innebär också att den statistiska serien för kulturprogram påverkas. En risk med förändringen är att interna arrangemang påstås vara publika genom en omvänd definition, det vill säga att det inte varit omöjligt för allmänheten att delta.

Kulturen i folkbildningen har ett egenvärde. Därför finns det ingen anledning att påbjuda vad kulturprogrammen ska leda till.

Formuleringen att kulturprogrammen ska ”ha en sådan utformning att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke” är struken.

- Studieförbunden kan samverka med varandra om ett kulturprogram.

Samverkan mellan studieförbunden om kulturprogram vid stora och kostsamma evenemang förekommer redan idag, men endast ett studieförbund kan rapportera arrangemanget, vilket medför att de övriga studieförbundens användning av statsbidrag är svårt att koppla till ett arrangemang. Förändringen legitimerar samverkan.

Konsekvensen blir att samma arrangemang rapporteras av flera studieförbund. Detta bör kunna lösas inom ramen för verksamhetsrapporteringen.

Vad händer med bidrag för organisation, tillgänglighet och verksamhet?

De tre nuvarande delarna av statsbidraget kommer inte att finnas kvar. Ett stöd för organisation får anses vara inbyggt i det samlade bidraget till varje studieförbund. Bedömning av studieförbundens organisatoriska förmåga kommer att ingå i kvalitetsbedömningsmodellen, vilket kan ses som en utökad sanktionsmöjlighet för Folkbildningsrådet genom att resultat av uppföljningar och kontroller vägs in.

Studieförbunden har under ett par decennier aktivt arbetat med tillgänglighet, med stöd av en särskilda bidragsdel. Tillgänglighetsförändringen av verksamheten för alla bör nu kunna ses som en självklar del av ett studieförbunds åtagande. Detta kommer att vara ett område som särskilt bedöms i fördelningsmodellen. En eller flera indikatorer ska användas och en pågående utredning kommer att ge stöd för vilka det bör vara.

Det kommer också att vara möjligt att ha tillgänglighet som en del i ett så kallat strategiskt profilområde.

Verksamhetsstödet i nuvarande modell är helt byggt på kvantitativa variabler. I den nya modellen kommer ett samlat stöd att ges till studieförbundets hela verksamhetsåtagande utifrån en samlad bedömning.

Intern fördelning av statsbidraget i studieförbunden

För att den nya fördelningsmodellen ska få avsedda effekter måste den implementeras i alla led i studieförbunden. En risk är att det görs bristfälligt, för långsamt eller möter motstånd.

Eftersom studieförbunden har olika organisation, storlek och rutiner för att fördela och följa upp statsbidragen blir det svårt att föreskriva en enda modell. Folkbildningsrådet bör ha stödjande aktiviteter vid igångsättningen av den nya modellen, och stimulera utbyte mellan studieförbunden i dessa frågor.

I bedömningsmodellen kommer studieförbundens förmåga att bedriva kvalitetsarbetet, inkluderande profilering, att granskas och bedömas.

Kommuners och regioners bidragsfördelning

Den föreslagna fördelningsmodellen är svår att genomföra för kommunernas och regionernas bidragsgivning till studieförbunden utan kraftigt utökade administrativa insatser både för bidragsgivare och mottagare. Folkbildningsrådets avsikt är därför att för de kommuner och regioner som så önskar tillhandahålla kvalitetssäkrad lokal och regional statistik (korrigerad för eventuella felrapporteringar) samt en eller flera modeller för bidragsfördelning som nära ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer.

Utvärderingar av tidigare försök att göra statsbidragsfördelningen mer kvalitetsbetonad har fallit delvis på grund av att kommunernas bidrag fortsatt varit grundat på kvantitativa variabler, vilket ansetts stimulera en så kallad volymjakt. Syftet nu är att för kommuners och regioners bidragsgivning skapa en uppsättning mätbara indikatorer som i kombination uttrycker eftersträvarvärda kvaliteter för studieförbundets verksamhet. Indikatorerna kan vara både sådana som studieförbunden rapporterar och hämtade från andra statistiska källor.

Verksamhetsstatistik kommer även att finnas tillgänglig på samma sätt som tidigare via SCB och med i stort sett samma variabler som tidigare.

Implementering av det nya bidragssystemet

Den nya fördelningsmodellen kräver en hel del omställning såväl hos studieförbunden som på Folkbildningsrådet. Modellen bygger bland annat på dialoger om bedömningsområden och indikatorer. Det behöver göras en omvärldsanalys och framställas målbilder. Studieförbunden ska ta fram underlag för sina verksamhetsåtaganden. Bedömningspanelen ska rekryteras och den ska sedan få det underlag den behöver i form av rapporter, utvärderingar och statistik. Vissa delar i modellen kan behöva justeras inledningsvis.

Merparten av dessa åtgärder kan ske under 2023, men inte alla. Det kommer att behövas en implementeringsperiod. Den kortaste tänkbara är att arbetet med att genomföra den nya modellen påbörjas i början av 2023 (det vill säga redan innan beslutet om ny modell som väntas fattas i maj 2023) och landar i ett beslut om treåriga bidragsandelar i mitten av 2024, att gälla för perioden 2025–2027. Det innebär att värden för statsbidraget behöver fastställas för 2024 års verksamhet utanför modellen. Vidare att Folkbildningsrådet kan säkerställa att tillräckliga resurser finns för en sådan tidsplan. Alternativt att ingångsvärden tillämpas för ytterligare ett år. Beslutet om detta behöver inte fattas förrän i slutet av 2023, då det är mer klart hur mycket som har hunnit genomföras.

Ingångsvärden

Folkbildningsrådet har fastställt ingångsvärden för statsbidraget i det fall den föreslagna modellen ska tillämpas. Vid ingången i en ny fördelningsmodell är det angeläget att ge tydliga och stabila förutsättningar för studieförbunden. Innan någon kvalitetsbedömning har gjorts finns inga grunder för en omfördelning mellan studieförbunden.

På grund av studieförbundens olikartade svårigheter att genomföra verksamhet under pandemin ska ingångsvärdena fastställas utifrån bidragsandelar (och inte verksamhetsandelar) för åren 2019–2023. I beräkningen har fastställda återkrav av statsbidrag frånräknats.

Remissfrågor

Yttranden över förslaget lämnas senast 31 mars 2023 till info@folkbildningsradet.se.

Utöver synpunkter på förslaget som helhet och dess delar önskar Folkbildningsrådet särskilt synpunkter på följande.

- Kvalitetsbedömningsmodellen: behov av komplettering eller ändring.
- Avsnittet ”2. Verksamhetens kvaliteter” som godtagbar och allmänt accepterad beskrivning av kvaliteterna i studieförbundens folkbildningsverksamhet med förutsättning att tjäna som utgångspunkt såväl för fördelningsmodellen som för uppföljning och utvärdering.
- Möjligheterna för studieförbunden att tillämpa fördelningsmodellen i hela organisationen.
- Förslaget om att tillhandahålla underlag för kommunernas och regioners bidragsgivning (se denna remisskrivelse).

Förslag: Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden

Villkor och fördelning

INNEHÅLL

1	Folkbildningspolitiskt mål och förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen	4
1.1	Folkbildningspolitiskt mål	4
1.2	Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen	4
	Inledande bestämmelser	4
	Förutsättningar för statsbidrag.....	5
	Särskilda villkor för statsbidrag till folkhögskolor	5
	Särskilda villkor för statsbidrag till studieförbund	6
	Beslut om statsbidrag	6
	Uppföljning och redovisning	6
	Återkrav	7
	Revision	7
	Behandling av känsliga personuppgifter.....	7
	Förvaltningslagens tillämplighet	8
	Överklagande	8
	Övergångsbestämmelser.....	8
2	Verksamhetens kvaliteter	10
	Bildning	10
	Demokrati och delaktighet	10
	Utbildning	11
	Civilsamhälle	11
	Kulturliv	12
3	Grundläggande villkor för att erhålla statsbidrag	13
	Ny statsbidragmottagare	14
4	Verksamhetsvillkor	16
4.1	Ansvar för verksamheten och statsbidragets användning.....	16
	Ansvar vid samverkan.....	16
	Ansvar för kostnader	17

Ansvar för pedagogik	17
4.2 Verksamhetsformer	17
Studiecirkel.....	17
Annan folkbildningsverksamhet	18
4.3 Övriga avgränsningar	20
4.4 Rapportering av verksamhet	20
5 Systematiskt kvalitetsarbete och kontroll	21
6 Fördelning av statsbidrag	23
6.1 Kvalitetsbedömningssystem.....	23
6.2 Fördelningssystemets olika steg	23
Studieförbundet gör ett verksamhetsåtagande	23
Folkbildningsrådet gör ett bedömningsunderlag.....	24
En bedömarpanel ger en rekommendation	24
Folkbildningsrådet beslutar om bidragsandel.....	25
Studieförbunden genomför verksamheten.....	25
Folkbildningsrådet genomför årlig uppföljning och måldialog	25
Folkbildningsrådet utvärderar	25
7 Bilaga 1 Redovisning av verksamhet	27
Signering av närvarolistor	27
Verksamhetsredovisning.....	27
Närvarolistan	27
Personuppgifter och undantag.....	28
Kulturprogramrapport	28
Lagring.....	28

1 Folkbildningspolitiskt mål och förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen

Det av riksdagen beslutade folkbildningspolitiska målet utgör tillsammans med förordningen om statsbidrag till folkbildningen statens styrning av statsbidraget till folkbildningen. Utöver målet och förordningen gäller de villkor som redovisas i övriga avsnitt i detta dokument och som beslutats av Folkbildningsrådet.

1.1 Folkbildningspolitiskt mål

Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället.

1.2 Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen

T.o.m. SFS 2020:737

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om statsbidrag till folkbildningen.

Syftet med statens stöd till folkbildningen är att

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
2. bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Statsbidrag lämnas i den mån det finns tillgång på medel.

2 § Folkhögskolor och studieförbund bedriver utbildnings-, bildnings- och kulturverksamhet. Studerandeorganisationer inom folkhögskolan bevakar de studerandes intressen.

3 § Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna bedriver utbildnings- och bildningsverksamhet.

4 § Folkbildningsrådet är en ideell organisation, där organisationer som företräder folkhögskolor och studieförbund är medlemmar. Enligt organisationens stadgar har Folkbildningsrådet i uppgift att sprida kunskap om folkbildningen och bevaka folkhögskolan som utbildningsform i utbildningssystemet. I dokument som antagits av organisationen ger Folkbildningsrådet anvisningar för folkhögskolornas studieomdömen och intyg.

Förutsättningar för statsbidrag

5 § Statsbidrag enligt denna förordning får lämnas till folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan.

Folkbildningsrådet beslutar vilka som ska få statsbidrag och fördelar tillgängliga medel mellan dem.

6 § Statsbidrag enligt denna förordning får också lämnas till idrottens studie-, bildnings- och utbildningsverksamhet.

Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna beslutar vilka som ska få statsbidrag och fördelar tillgängliga medel mellan dem.

7 § För att statsbidrag ska lämnas för en verksamhet ska verksamheten ha den inriktning som anges i 1 §.

Statsbidrag får inte användas till verksamheter med kommersiellt syfte.

8 § För att få statsbidrag ska folkhögskolor och studieförbund dessutom uppfylla de villkor som anges i 9–11 §§ respektive 12 §.

Särskilda villkor för statsbidrag till folkhögskolor

9 § En folkhögskola ska ha en ansvarig styrelse. Styrelsen får vara gemensam för flera folkhögskolor.

Folkhögskolan ska ha en ordning för hantering av studeranderättsliga frågor. Folkhögskolan ska även ha en ordning för att ta tillvara de studerandes intressen i övrigt.

10 § Undervisningen ska vara avgiftsfri för de studerande.

11 § En folkhögskola ska anordna allmänna kurser främst avsedda för studerande som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Allmänna kurser ska årligen utgöra minst 15 procent av folkhögskolans verksamhet.

Folkhögskolan ska för allmän kurs

1. ställa krav på resultat av lärande som motsvarar de krav som ställs på motsvarande utbildning inom grundskolan respektive gymnasieskolan,
2. utfärda intyg om godkänt resultat från allmän kurs på grundskolenivå från folkhögskola till en studerande som efter genomförd allmän kurs på grundskolenivå bedöms kunna tillgodogöra sig studier på gymnasial nivå, och
3. utfärda intyg om godkänt resultat från allmän kurs på gymnasial nivå från folkhögskola till en studerande, som efter genomförd allmän kurs på gymnasial nivå uppnår de krav som ställs för grundläggande behörighet till högskolestudier enligt högskoleförordningen (1993:100) eller yrkeshögskolestudier enligt förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan.

Till en plats på allmän kurs som finansieras med statsbidrag enligt denna förordning får folkhögskolan anta den som har fyllt 18 år eller ska fylla 18 år under det kalenderår kursen börjar.

Särskilda villkor för statsbidrag till studieförbund

12 § Ett studieförbund ska ha en ansvarig styrelse.

Studiecirkelverksamhet med gemensamma, planmässigt bedrivna studier ska utgöra basen för verksamheten.

I varje studiecirkel eller kulturaktivitet ska det finnas en ledare som är godkänd av en lokal studieförbundsavdelning.

Beslut om statsbidrag

13 § Beslut om statsbidrag ska innehålla uppgifter om bidragsbeloppet, de villkor som är förenade med bidraget och ordningen för utbetalning.

Uppföljning och redovisning

14 § Folkbildningsrådet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna ska varje år lämna årsredovisning och budgetunderlag till regeringen enligt de riktlinjer som regeringen meddelar.

15 § Folkbildningsrådet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna ska kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till de

syften som anges i 1 § och de villkor som föreskrivits för att statsbidrag ska lämnas.

Folkbildningsrådet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna ska, i enlighet med de riktlinjer som regeringen meddelar, lämna regeringen sådana sakuppgifter om verksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering.

Folkbildningsrådet ska granska kvaliteten i utbildningen inom de allmänna kurserna och folkhögskolornas eget kvalitetsarbete när det gäller denna utbildning inklusive utfärdande av intyg. Kvalitetsgranskningen ska genomföras med utgångspunkt i en behovsanalys.

Återkrav

16 § Folkbildningsrådet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om

1. mottagaren genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att statsbidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. statsbidraget av något annat skäl än vad som sägs i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
3. statsbidraget inte används för det ändamål det har beviljats för, eller
4. villkor i beslutet om statsbidrag inte har följts.

Revision

17 § Staten ska ges möjlighet att utse en revisor i Folkbildningsrådet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna. Folkbildningsrådet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna ska ersätta staten för kostnaderna för denna revision.

Behandling av känsliga personuppgifter

17 a § Bestämmelsen i 17 d § tillämpas vid behandling av personuppgifter hos studieförbund i den verksamhet som statsbidrag enligt denna förordning har beviljats för.

17 b § Bestämmelsen i 17 d § kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Termer och uttryck i 17 d § har samma betydelse som i EU:s dataskyddsförordning.

17 c § Bestämmelser om behandling av personuppgifter finns även i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

17 d § Sådana personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) som avslöjar etniskt ursprung eller som rör hälsa får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas av ett studieförbund.

1. om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller

2. i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Förvaltningslagens tillämplighet

18 § Vid handläggningen av ärenden enligt denna förordning tillämpas följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900):

- 5 § om legalitet, objektivitet och proportionalitet,
- 10 § om partsinsyn,
- 16-18 §§ om jäv,
- 23 § om utredningsansvaret,
- 24 § om när man får lämna uppgifter muntligt,
- 25 § om kommunikation,
- 31 § om dokumentation av beslut,
- 32 § om motivering av beslut, och
- 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till.

Överklagande

19 § Beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

Övergångsbestämmelser

2015:218

1. Denna förordning träder i kraft den 15 maj 2015.

2. Förordningen tillämpas första gången för bidrag för 2016.
3. Genom förordningen upphävs förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen.

2017:275

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.
2. Bestämmelserna i den nya lydelsen tillämpas första gången på intyg från utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2017.

2 Verksamhetens kvaliteter

Verksamhet som studieförbund erhåller statsbidrag för ska ha följande inriktning. Utifrån profil, idégrund och verksamhetsmål arbetar studieförbunden på varierande sätt med dessa kvaliteter.

Verksamhet med dessa kvaliteter ska leda till att de samhällseffekter som uttrycks i statens syften med statsbidraget till folkbildningen uppnås.

Kvaliteterna är utgångspunkter för uppföljning och utvärdering av studieförbundens verksamheter.

Bildning

Folkbildningen är en bred folklig rörelse som studieförbunden bidrar till att skapa förutsättningarna för. Verksamheten är deltagarstyrd. Studiecirklar och kulturaktiviteter möter människors behov av lärande, kultur, gemenskap och personlig utveckling vid olika tillfällen i livet och ger kunskaper och färdigheter. Studieförbunden arbetar aktivt för att nå en mångfald av människor och ge möjligheter till bildningsresor.

Folkbildningen i studieförbunden är fri och frivillig. Det betyder att deltagarnas bildningsprocesser styrs av deras egna intressen och ambitioner och att studieförbunden är självständiga aktörer i samhället. Cirkelledare och andra pedagogiska ledare är avgörande för kvaliteten i verksamheten. Verksamheten bedrivs med progression, så att den bygger vidare på deltagarnas tidigare kunskaper och färdigheter.

Studieförbundens folkbildningsverksamhet stärker människor och stärker på det viset samhället. Studiecirkeln är det viktigaste redskapet. Studiecirkeln är en flexibel form som bygger på möte, samarbete, samtal, skapande och reflektion med olika betoning på dessa delar. Studiecirkeln är anpassad till deltagares skiftande behov, till samhällsbehov, utbildningsbehov och till olika sammanhang i lokalsamhället, civilsamhället och i kulturlivet.

Demokrati och delaktighet

De grupper som verkar inom folkbildningen använder demokratiska arbetsformer. Deltagarna får redskap att påverka sin egen situation och

samhället. Detta tillsammans med verksamhetens stora omfattning gör att folkbildningen bidrar till ett aktivt medborgarskap och stärker demokratin.

Folkbildningen är kompensatorisk genom att den särskilt verkar med och för dem som samhälle, kulturliv och utbildning annars är mindre tillgängligt för. Studieförbunden når särskilt deltagare som är kortutbildade, deltagare som är utrikes födda och deltagare med funktionsnedsättning. Studieförbunden erbjuder en verksamhet som tillgängliggjorts för alla. Jämställdhetsperspektivet är integrerat i folkbildningsverksamheten. Alla former av diskriminering motverkas.

Studieförbunden är demokratiska aktörer som ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och för grundläggande demokratiska värderingar. Studieförbunden ska motverka antidemokratisk verksamhet.

Studieförbunden inbjuder till inkluderande möten och är på så sätt en integrerande samhällskraft. Studieförbunden verkar för att nå nya deltagare. Genom studieförbundens rikstäckande verksamhet är de en utvecklande, innovativ och demokratistärkande resurs för lokalsamhället och för medborgarna.

Utbildning

Studieförbunden är en viktig resurs för lärandet som en livslång process.

Studieförbundens verksamhet ger kompetensutveckling och studiemotivation. Den stärker deltagarnas ställning i arbetslivet, särskilt för dem med kort utbildning och dem som står långt från arbetsmarknaden. Därigenom bidrar studieförbunden till att minska utbildningsklyftorna i samhället.

Studieförbundens verksamhet ger deltagare generella kompetenser, som kan valideras av studieförbunden.

Civilsamhälle

Studieförbunden är en del av civilsamhället. De är demokratiska verktyg för civilsamhället och dess idéutveckling. Studieförbundens verksamhet ska stödja föreningslivet att fullgöra sina uppgifter och nå sina mål.

Folkbildningsverksamheten i civilsamhället ger stöd åt ledares och medlemmars kunskapsutveckling och åt ett aktivt föreningsmedlemskap. Verksamheten omfattar en mångfald av inriktningar, även politiska och religiösa, och ska stödja deltagarnas fria åsiktsbildning.

Studieförbunden tillgodoser folkbildningsbehov i nya föreningar och rörelser.

Studieförbundens folkbildningsverksamhet med civilsamhällets organisationer kan omfatta samverkan om resurser för genomförandet genom lokaler, ledare, utrustning och studiematerial.

Kulturliv

Folkbildningen är en kulturarena som täcker hela Sverige. Studieförbunden bidrar till ett rikt och lokalt förankrat kulturliv med en mångfald av uttrycksformer och ett tillgängligt utbud av kulturella fritidsaktiviteter. Utgångspunkten är kulturens egenvärde.

Studieförbunden kompletterar samhällets övriga kulturutbud och sänker trösklarna till kulturen.

Studieförbunden stödjer den lokala amatörkulturen. Deltagarna får möjlighet till kulturövande och eget skapande med folkbildningens metoder.

Verksamheten innehåller möten mellan professionella och amatörer. Den erbjuder en rikstäckande arbetsmarknad för kulturarbetare och professionella konstnärer. Studieförbundens kulturverksamhet har stor betydelse för de kreativa näringarna.

3 Grundläggande villkor för att erhålla statsbidrag

Verksamhet som får statsbidrag ska bedrivas i enlighet med statsbidragsförordningen och i enlighet med Folkbildningsrådets villkor och anvisningar.

Följande villkor rör bidragsmottagarens förutsättningar och kapacitet för att ansvara för en folkbildningsverksamhet:

- Studieförbundets nationella nivå ska vara en juridisk person. Ändring av organisationsform medför ny prövning.
- Studieförbundet ska ha lokalavdelningar som är godkända av förbundsstyrelsen.
- Studieförbundet ska ha minst tre medlemmar som företrädesvis är riksorganisationer inom civilsamhället. Undantag kan beviljas om särskilda skäl finns.
- Studieförbundet ska bedriva en bred folkbildningsverksamhet med god geografisk täckning över Sverige.
- Studieförbundets förbundsstyrelse har ansvar för att varje arrangemang genomförs i enlighet med statsbidragsförordning och villkor.
- Studieförbundet och underliggande juridiska personer ska årligen genomföra revision utförd av auktoriserad revisor.
- Studieförbundet ska lämna de dokument som krävs för bidragsgivningen och de uppgifter som Folkbildningsrådet begär för uppföljning, utvärdering, kontroll och granskning. Dit hör bland annat årsredovisning med revisionsberättelse, verksamhetsberättelse, styrelsesammansättning, stadgar vid ändring, lokalavdelningar, centralt anslutna medlemsorganisationer och samarbetsorganisationer samt mål och planeringsdokument.
- Årsredovisningens ekonomiska redovisning ska omfatta resultat- och balansräkning samt notapparat. Verksamhetsår och kalenderår

ska sammanfalla. Det ska framgå hur mycket studieförbundet erhållit i statsbidrag från Folkbildningsrådet. Eventuella övriga statliga medel ska också redovisas. Transfereringar av statsbidragen till lokalavdelningar/enheter ska redovisas. På intäktssidan i resultaträkningen alternativt i not ska statliga bidrag särredovisas. I de fall dessa ej överensstämmer med de belopp som fördelats av Folkbildningsrådet ska i not eventuell periodisering eller annan omfördelning redovisas. Vid periodisering ska noten också hänvisa till aktuell balanspost. Uppdragsutbildning och konferensverksamhet utanför statsbidraget ska redovisas som egen intäktspost eller i not.

- Studieförbundet ska i enlighet med Folkbildningsrådets anvisningar redogöra för hur eventuellt oförbrukat statsbidrag kommer att användas för folkbildningsverksamhet.

Ny statsbidragsmottagare

Ny statsbidragsmottagare ska uppfylla ovanstående villkor. Vid ansökan om att bli ny bidragsmottagare kan vid en samlad bedömning även beaktas organisationens potential att uppfylla vissa av villkoren.

För organisation som ansöker om en försöksperiod för att bli ny bidragsmottagare gäller följande:

- Folkbildningsverksamhet som uppfyller villkoren för statsbidrag ska före det år ansökan lämnas in ha bedrivits och dokumenterats under minst två år.
- Verksamheten ska under ansökningsåret omfatta minst 100 000 studietimmar och 5 000 unika deltagare.
- Organisationen får inte ha skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten, inte heller vara i likvidation eller försatt i konkurs.
- Utöver villkoren tillämpas följande kriterier för bedömningen av om ansökan ska beviljas:
- Verksamheten tillgodoser nya bildnings- och utvecklingsbehov.
- Det finns ett ekonomiskt utrymme inom folkbildningsanslaget.
- Ansökan kommer från organisationer som saknar tillgång till studieförbund.

- Verksamheten innebär pedagogisk förnyelse av folkbildningen.
- Verksamheten tillför lokala och regionala värden.

För organisation som efter ansökan enligt ovan beviljats en försöksperiod gäller följande:

- Under försöksperiodens avslutande år ska verksamheten uppgå till minst 200 000 studietimmar och 10 000 unika deltagare.

Folkbildningsrådet tillhandahåller anvisningar om ansökningsförfarandet.

4 Verksamhetsvillkor

4.1 Ansvar för verksamheten och statsbidragets användning

När studieförbund använder statsbidrag i en verksamhet ska studieförbundet i alla led ta ansvar för och kunna redovisa varje användning av bidraget.

När statsbidrag används i en verksamhet ska det alltid framgå att studieförbundet är arrangör.

Ansvar vid samverkan

Studieförbundet kan genomföra sin verksamhet i samarbete med medlemsorganisationer och samverkansparter. När flera parter samarbetar om verksamheten har studieförbundet ansvar för sin del av finansieringen och därtill ett ansvar för att hela arrangemanget genomförs i enlighet med statsbidragsvillkoren.

Statsbidraget får inte användas till ett allmänt verksamhets- eller organisationsstöd. För organisationer med en stor andel folkbildningsmässig verksamhet ansvarar studieförbundet för en rimlighetsbedömning av vad som kan finansieras med statsbidrag.

Föreningsverksamhet såsom sammanträden, förenings- eller planeringsmöten och liknande, kan inte genomföras med statsbidrag.

Verksamhet som en myndighet, kommun eller ett annat organ än Folkbildningsrådet har finansieringsansvar för, kan inte finansieras med statsbidrag.

Studier som ingår i personalutbildning eller som är ett led i formella utbildningsprogram, till exempel inom det ordinarie skolväsendet, kan inte genomföras med statsbidrag.

Verksamhet som tillkommit på uppdrag och därigenom har annan finansiering är inte statsbidragsberättigad.

Ansvar för kostnader

En samverkanspart eller privatperson som har haft utlägg kan enbart få ersättning för kostnader direkt förknippade med en specifik folkbildningsverksamhet. Studieförbundet ska avgöra vad som är en skälig kostnad.

Kostnadsersättning får inte ersättas av bidragsförmedling, exempelvis baserad på schabloner såsom omfattningen av verksamheten.

Kostnadsersättning utöver arvode, reseersättning, studiematerial och förbrukningsmateriel får inte ges till privatpersoner.

Oavsett omfattning av kostnadsersättning ska studieförbundet dokumentera hur ersättningen avser folkbildningsverksamhet och kunna uppvisa kvitton eller motsvarande.

Ansvar för pedagogik

Studieförbundet har ansvar för planering, genomförande och uppföljning av folkbildningsverksamheten.

Den viktigaste delen av studieförbundets pedagogiska ansvar är att utbilda och godkänna ledare för studiecirkel och övriga aktiviteter.

Studieförbundets lokalavdelningar ska ha rutiner för godkännande av dessa ledare. Ett godkännande innebär att lokalavdelningen bedömer att ledaren är lämplig för och har den kompetens som krävs för uppdraget.

Verksamheten i alla studiecirkel och andra grupper ska bedrivas planmässigt genom en dokumenterad plan som gruppen gemensamt utarbetar eller genom planer utformade på lokal eller nationell nivå i studieförbundet.

4.2 Verksamhetsformer

Statsbidrag kan ges för verksamhetsformerna studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram.

Verksamheten kan genomföras genom fysiska sammankomster, på distans eller i kombination. Deltagare i en sammankomst måste delta samtidigt.

Studiecirkel

Studiecirkeln ska:

- Ha en gruppstorlek om minst tre och högst 20 deltagare inklusive cirkelledaren.
- Ha en omfattning per vecka om högst tre sammankomster om vardera fyra studietimmar. En studietimme är 45 minuter.
- Ha minst tre sammankomster och minst nio studietimmar. Varje sammankomst ska ha minst tre deltagare, inklusive ledaren.

Deltagarna:

- Ska fylla minst 13 år under verksamhetsåret.
- Ska ha varit närvarande vid minst nio studietimmar och minst tre sammankomster, varav minst en gång vid de tre första sammankomsterna. Enstaka undantag kan göras för vikarierande ledare.
- Får delta maximalt 480 studietimmar per år i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet. Undantag gäller för ledare som anställts eller arvoderats av studieförbundet enligt kollektivavtal.

Studiecirkel i kursform

En studiecirkel i kursform ska bedrivas sammanhållet och undantas från villkoret om högst tre sammankomster per vecka om vardera fyra studietimmar.

En studiecirkel i kursform:

- Ska rikta sig till deltagare som är kortutbildade eller står långt från arbetsmarknaden.
- Ska syfta till att stärka deltagarnas ställning på arbetsmarknaden genom utbildning eller validering.
- Får inte ha deltagaravgift annat än för studiematerial.

Annan folkbildningsverksamhet

I annan folkbildningsverksamhet kan studieförbundet genomföra verksamhet i friare former, till exempel workshoppar eller liknande. Verksamhet i annan folkbildningsverksamhet ska ge studieförbundet möjlighet att pröva nya former och utveckla nyskapande folkbildningsverksamhet.

Sammankomsterna i annan folkbildningsverksamhet kan vara längre och genomföras tätare än i studiecirkel. Antalet sammankomster kan vara en eller flera. Deltagarna kan vara fler än i studiecirkeln.

Annan folkbildningsverksamhet ska ha:

- En omfattning av minst en studietimme, det vill säga 45 minuter.
- En gruppstorlek om minst tre godkända deltagare inklusive ledaren.

Deltagarna:

- Ska fylla minst sex år under verksamhetsåret.
- Får delta max 480 studietimmar per år i annan folkbildningsverksamhet och studiecirkel. Undantag gäller för ledare som anställts eller arvoderats av studieförbundet enligt kollektivavtal.

Kulturprogram

Kulturprogram kan vara föreläsning, sång/musik, dramatisk framställning, film/foto/bild, dans, utställning, litteratur, konst/konsthantverk eller tvärkulturell verksamhet.

Kulturprogram ska:

- Framföras inför, eller tillsammans med, minst fem deltagare utöver medverkande och studieförbundets ledare.
- Utannonseras i förväg.
- Vara publikt och därmed öppet för alla.
- Pågå minst 30 minuter.

Deltagarna ska:

- Fylla minst 13 år under verksamhetsåret.

Ett sammanhållet arrangemang som vänder sig till samma deltagare rapporteras som ett kulturprogram även om det innehåller flera medverkande eller olika kulturformer.

Flera studieförbund kan samverka om att med statsbidrag finansiera ett kulturprogram vid större evenemang.

Utställning kan endast rapporteras en gång per plats den visas, oavsett visningstidens längd.

Kulturprogram som är organisationsinterna eller riktade till särskilt inbjudna kan inte rapporteras.

4.3 Övriga avgränsningar

Utöver ovanstående gäller följande avgränsningar för vad statsbidraget kan användas till. Därtill bör varje studieförbund ha avgränsningar som berör dess sammanhang.

- Endast folkbildningsverksamhet arrangerad i Sverige kan genomföras med statsbidrag.
- Endast personer som är folkbokförda, eller har tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige, kan delta i verksamhet finansierad med statsbidrag. Detta gäller även deltagare som är medborgare i EU- eller Eftaländer.
- Anställda av uppdragsgivare inom offentlig verksamhet kan inte på sin arbetstid vara ledare i verksamhet som genomförs med statsbidrag.
- Att delta i folkbildningsverksamhet ska vara frivilligt. Därför kan inte verksamhet där deltagares närvaro är kopplad till ekonomisk ersättning från det allmänna, till exempel socialtjänsten eller Försäkringskassan, genomföras med statsbidrag.
- Verksamhet vars syfte är produktion kan inte finansieras med statsbidrag. Det samma gäller verksamhet vars syfte är utövande av lek, spel och idrott.

4.4 Rapportering av verksamhet

Studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet ska dokumenteras genom en närvarolista som förs digitalt i anslutning till varje sammankomst. Kulturprogram ska dokumenteras genom en rapport som förs digitalt i anslutning till genomförandet.

Verksamhet som statsbidrag används för ska rapporteras i redovisningssystemet STUV, Studieförbundens verksamhetsredovisning.

Folkbildningsrådets anvisningar om rapportering av verksamhet finns i bilaga 1. Tillkommande anvisningar meddelas löpande av Folkbildningsrådet.

5 Systematiskt kvalitetsarbete och kontroll

Studieförbundet ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som säkerställer att statsbidraget används för sitt syfte och kvalitetssäkrar verksamheten.

Det systematiska kvalitetsarbetet utgör ett kontinuerligt utvecklings- och förbättringsarbete som utvecklas i takt med organisationens och omvärldens förändring. Det är en pågående process som identifierar fel och brister och belyser vad som påverkar och orsakar såväl önskade som oönskade resultat. Det visar på verksamhetens måluppfyllelse och på om ytterligare uppföljning eller utvärdering behöver genomföras.

Studieförbundets systematiska kvalitetsarbete ska bedrivas både centralt och lokalt. Det bidrar till att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla organisationen.

Studieförbundet kan med fördel använda ett kvalitetsledningssystem för att systematisera kvalitetsarbetet med utgångspunkt i ett anpassat standardramverk.

Folkbildningsrådets uppgift är att säkerställa att studieförbundet utför den egna kontrollen så att felaktigheter så långt möjligt förebyggs, upptäcks och rättas till samt att studieförbundet uppfyller de krav som ställs på mottagare av statsbidrag.

Studieförbundets systematiska kvalitetsarbete ska innefatta följande områden:

- Studieförbundet ska bedriva ett systematiskt internt etik- och gränsdragningsarbete, exempelvis genom nationellt samordnade etikgrupper, lokala kvalitetsansvariga eller styrande riktlinjer.
- Studieförbundet ska ge relevant utbildning till alla organisationsföreträdare, såväl ledare i verksamheten som anställda och förtroendevalda.
- Studieförbundet ska kontinuerligt, under pågående verksamhetsår och i efterhand, pröva den verksamhet som finansieras med

statsbidrag. Risk- och sårbarhetsanalys ska vara en integrerad del av förbundets arbete med bidragsuppföljning och kontroll. Arbetet med intern styrning och kontroll kan med fördel organiseras utifrån ett beprövat ramverk, vilket vanligen innehåller delarna riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning och övervakning.

- Studieförbundet ska genomföra rimlighetskontroller i pågående verksamhet.
- Studieförbunden ska samarbeta för att identifiera risker och utreda möjliga fel samt gemensamt genomföra registerbaserad kontroll av pågående verksamhet minst två gånger per år.
- Studieförbundet ska utföra revisionsinsatser och efterkontroller. Folkbildningsrådet ger anvisningar för redovisningen. Vid behov fördjupar Folkbildningsrådet uppföljningen inom olika områden.
- Studieförbundet ska ha ett system för avvikelshantering.
- Studieförbundet ska lämna rättelser när man upptäckt fel i verksamheten eller användningen av statsbidrag. I det fall statsbidrag lämnats till ett studieförbund för verksamhet som i efterhand visat sig vara fel kan Folkbildningsrådet minska framtida statsbidrag.
- Studieförbundet ska utan dröjsmål anmäla omständigheter som kan tyda på systematiska fel, oegentligheter eller felaktigt utnyttjande av statsbidrag till Folkbildningsrådet.
- Studieförbundet ska efter avslutat verksamhetsår genomföra en självvärdering av verksamhetsutfall utifrån Folkbildningsrådets anvisningar.

6 Fördelning av statsbidrag

6.1 Kvalitetsbedömningssystem

Statsbidraget till studieförbunden fördelas i ett kvalitetsbedömningssystem.

Utgångspunkten för fördelningssystemet är att den samlade folkbildningsverksamheten, bedriven utifrån studieförbundens olika mål och profiler, har goda förutsättningar att uppfylla statens syften med statsbidraget.

Fördelningsmodellen bygger på ett treårigt schema. För varje treårsperiod beslutas om en bidragsandel för varje studieförbund. Andelen ligger fast under treårsperioden, men kan påverkas av om det finns stora brister i verksamheten, om nya studieförbund behöver ta plats eller om andra grundförutsättningar ändras.

Bidragsandelarna fastställs i en bedömningsmodell med indikatorer och med stöd av en extern bedömarpanel. Studieförbundens verksamhetsmål för kommande treårsperiod bedöms utifrån måluppfyllelsen i föregående period. Kvantitativa mått ingår i bedömningens olika delar, men utgör inte en huvudsaklig grund för den. Uppföljning och utvärdering ger underlag för bedömningen, liksom omvärldsanalys och risk- och sårbarhetsanalys.

Varje studieförbund ges möjlighet att få stöd för ett eller flera strategiska profilområden. Syftet är att bidra till att folkbildningsverksamheten bedrivs i en mångfald av miljöer och att stärka kvaliteten i verksamheten.

När andelar för en ny treårsperiod ska beslutas är tidigare andel en viktig utgångspunkt. Syftet är att garantera upparbetade verksamheter och skapa stabilitet och kontinuitet i bidragsgivningen.

6.2 Fördelningssystemets olika steg

Studieförbundet gör ett verksamhetsåtagande

Inför bedömningen ska studieförbundet ta fram ett bidragsunderlag i form av ett verksamhetsåtagande för en kommande treårsperiod. Underlaget ska bygga på:

- Folkbildningsrådets och studieförbundets egen omvärldsanalys och risk- och sårbarhetsanalys för kommande år.
- Beskrivning av hur studieförbundet självständigt och profilerat ansluter till de indikatorer, målbilder och behovsområden som Folkbildningsrådet tagit fram i dialog med studieförbunden.
- Självvärdering av måluppfyllelse för pågående treårsperiod.
- Verksamhetsmål.
- Ett eller flera strategiska profilområden.

Verksamhetsåtagandet ska innehålla ett eller flera strategiska profilområden. Antalet beror på studieförbundets storlek och fastställs i dialog med Folkbildningsrådet. Innehållet i ett profilområde ska vara ett etablerat och profilskapande verksamhetsområde i studieförbundet.

Ett moment i att ta fram verksamhetsåtagandet är en dialog med Folkbildningsrådet där möjlighet ges till kompletteringar och justeringar.

Folkbildningsrådet gör ett bedömningsunderlag

Underlaget för bedömningen av studieförbundens kommande bidragsandel sammanställs av Folkbildningsrådet och utgörs av:

- Folkbildningsrådets omvärldsanalys.
- Studieförbundens verksamhetsåtaganden.
- Resultatet av uppföljningar.
- Resultatet av utvärderingar.
- Risk- och sårbarhetsanalys.
- Verksamhets- och deltagarstatistik

En bedömarpanel ger en rekommendation

En bedömarpanel utses av Folkbildningsrådet. Sammansättningen av gruppen ska tillgodose kunskaper och erfarenheter om folkbildning, kultur, forskning, utvärdering och samhälle.

Huvudfrågor för bedömningen är:

- På vilket sätt och i vilken grad innehåller verksamheten de kvaliteter som ingår i Verksamhetens kvaliteter (avsnitt 2 i villkoren)?

- Hur bidrar studieförbundets profil uttryckt i strategiska områden och i dess övriga verksamhet till hög kvalitet i folkbildningsverksamheten?
- Hur förvaltar och utvecklar studieförbundet den upparbetade verksamhetens omfattning?
- Hur relevant är studieförbundets verksamhetsåtagande och i vilken grad har studieförbundet kapacitet att genomföra det?
- Är verksamheten av sådan kvalitet att den har förutsättningar att bidra till att uppfylla statens syfte med bidraget?

Bedömningen av de olika kriterierna görs i en tregradig skala:

- Mycket hög kvalitet eller potential att nå mycket hög kvalitet.
- Hög kvalitet eller potential att nå hög kvalitet.
- Delvis utvecklad kvalitet.

Folkbildningsrådets kansli är en resurs för bedömargruppens arbete och inhämtar eventuella kompletterande underlag.

Bedömningen ska för varje studieförbund resultera i en helhetsbedömning i form av ett yttrande som rör förändring av bidragsandelar.

Folkbildningsrådet beslutar om bidragsandel

Med ledning av bedömarpanelens yttranden beslutar Folkbildningsrådet om en treårig bidragsandel för varje studieförbund och som är knuten till respektive studieförbunds verksamhetsåtagande.

Studieförbunden genomför verksamheten

Studieförbundet genomför verksamheten i enlighet med sitt åtagande.

Folkbildningsrådet genomför årlig uppföljning och måldialog

Folkbildningsrådet genomför en årlig uppföljning av varje studieförbund för att följa utvecklingen, för måldialog och för kontroll.

Folkbildningsrådet utvärderar

Verksamhetens resultat undersöks med stöd av indikatorer och kvalitativa bedömningar. Inför en ny treårsperiod görs en samlad resultatredovisning.

Ett urval indikatorer ska användas för att belysa verksamheten i fyra dimensioner: individ (deltagare), förening (civilsamhälle), lokalsamhälle och nationellt.

Indikatorerna kan variera över tid och nya kan utvecklas genom förändrade mätmetoder. Indikatorerna tas fram i dialog med studieförbunden. För uppföljning av profiler kan studieförbundsspecifika indikatorer användas.

För följande områden ska det finnas indikatorer:

- Mångfald och nya deltagare
- Lokal närvaro
- Deltagare som är korttidsutbildade, är utrikesfödda och har funktionsnedsättning
- Samverkan med civilsamhället
- Ledarutbildning
- Jämställdhet
- Tillgänglighet

Dessa områden kan utökas och förändras som en följd av studieförbundens kvalitetsutveckling.

En indikator kan användas för att belysa flera områden.

Vid sidan av kvantitativa indikatorer görs kvalitativa bedömningar inom områden där mätningar är svåra eller där ett kluster av kvantitativa data krävs. Det gäller bland annat studieförbundens profiler.

Resultatredovisningen är ett av underlagen för fördjupade utvärderingar av olika frågor knutna till de fyra dimensionerna och de kvaliteter som studieförbunden försöker bygga i anslutning till dessa dimensioner.

Utvärderingarna ska söka samband mellan verksamhet och effekter och på så sätt stödja en utveckling av bidragssystemet. Utvärderingar kan göras såväl av enskilda studieförbund som tematiskt. Inför en ny treårsperiod görs en sammanställning av utvärderingarnas resultat.

7 Bilaga 1 Redovisning av verksamhet

Signering av närvarolistor

Närvarolistor och kulturprogramrapporter ska signeras av ledaren med en e-legitimation som innehar kvalitetsmärket Svensk e-legitimation.

I och med signeringen intygar ledaren att de lämnade uppgifterna är korrekta. Signeringen kan inte överlåtas till någon som ej närvarat.

I det fall särskilda skäl föreligger kan signering göras med hjälp av SMS-kod. I särskilt motiverade fall kan signering göras med namnteckning.

Verksamhetsredovisning

Studieförbund ska årligen inrapportera den bidragsberättigade verksamheten i två delar:

- STUV (studieförbundens verksamhetsredovisning) med gruppuppgifter.
- Deltagar rapport med personuppgifter.

Folkbildningsrådet meddelar årligen anvisningar för vilka uppgifter som ska ingå i rapporteringen, samt datum för rapporteringen.

Närvarolistan

Följande uppgifter vilka ligger till grund för statsbidrag och redovisas i STUV-systemet ska framgå av närvarolistan, dock inte personnummer: verksamhetsår, förbund och avdelning, arrangemangstyp, verksamhetsform och arrangemangsnummer, ämne/rubrik, deltagare med namn och kontaktuppgifter (till exempel adress, telefon, e-post), deltagares närvaro per datum för sammankomst.

Av närvarolistan ska framgå om det förekommit distansinslag av betydelse för studierna som helhet, oavsett hur stor del av tiden dessa omfattar. Distansverksamhet rapporteras i en lokalavdelning.

Personuppgifter och undantag

I studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet krävs rapportering av uppgifter om deltagares personuppgifter.

Undantag från personnummerrapportering accepteras för följande kategorier: deltagare med tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige, medborgare i EU- och Eftaländer, person med skyddad identitet, person med LMA-kort och person med samordningsnummer.

Kulturprogramrapport

Kulturprogram dokumenteras genom en rapport som ska innehålla de uppgifter som redovisas i STUV-systemet för statsbidrag.

Lagring

Närvarolistan och kulturprogramrapporten är att betrakta som juridiska dokument och underlag för genomförd samhällsstödd verksamhet vid en eventuell granskning. Dokumenten ska lagras i sju år enligt bokföringslagen (1999:1078). De tre senaste åren ska skyndsamt kunna tillgängliggöras vid en eventuell uppföljning.

